

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 51/2001 vp**

Hallituksen esitys Latinalaisen Amerikan sijoitusyhtiön perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2001 lähettäessään hallituksen esityksen Latinalaisen Amerikan sijoitusyhtiön perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 175/2001 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Päivi Kaukoranta, tarkastaja Sini Korpela ja avustaja Pasi Pöysäri, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori (emeritus) Antero Jyränki
- professori Ilkka Saraviita
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Washington D.C:ssä 19 päivänä marraskuuta 1984 tehdyn sopimuksen Latinalaisen Amerikan sijoitusyhtiön perustamisesta siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Yhtiön tavoitteena on edistää Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen taloudellista kehitystä. Sopimus tulee Suomen osalta kansainvälisesti voimaan Suomen hyväksymiskirjan talletuspäivänä.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan

voimaan samana ajankohtana kuin perustamisopimus tulee Suomen osalta kansainvälisesti voimaan.

Esityksen käsittelyjärjestysperusteluissa tehdään perustuslain kannalta selkoa sopimuksen muuttamismekanismista. Perustelujen mukaan on periaatteessa mahdollista, että Suomi tulee sopimusta vastaisuudessa ehkä muutettaessa sitotuksi myös lainsäädännön alaan kuuluvien sopimusmääräysten sellaisiin muutoksiin, joita se ei ole kannattanut tai joille ei ole voitu hankkia eduskunnan suostumusta. Sopimusmääräysten katsotaan näiltä osin olevan ristiriidassa perus-

tuslain säännösten kanssa kansainvälisiä suhteita koskevasta toimivallasta. Sen vuoksi sopimus tulee hyväksyä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja ehdotus sopimuksen voimaansaattamislaki

on käsiteltävä niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Koska käsittelyjärjestyskysymys on kuitenkin tulkinnanvarainen, on hallitus pitänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista esityksestä perusteltuna.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eduskunnan suostumus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Esityksen perusteluissa on tehty perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön pohjalta yksityiskohtaisesti selkoa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvista määräyksistä. Sopimukseen liittymisestä aiheutuu valtiolle menoja sijoitusyhtiön osakkeiden hankkimisesta, minkä vuoksi sopimus kuuluu eduskunnan hyväksyttäviin myös sen budjettivaltaa sitovan vaikutuksen vuoksi (ks. esim. PeVL 45/2000 vp, s. 2).

Sopimuksen suhde perustuslakiin

Sopimusta voidaan VIII artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan muuttaa sijoitusyhtiön hallintoneuvoston määränemmistöllä tekemällä päätöksellä. Muutoksen hyväksymiseen vaaditaan b kohdan mukaan kuitenkin yksimielinen päätös, jos muutos koskee oikeutta erota yhtiön jäsenyydestä, oikeutta hankkia yhtiön osakkeita tai vastuun rajoitusta. Muutoksesta toimitetaan virallinen tiedonanto jäsenmaille ja muutos tulee voimaan kaikkien jäsenten osalta kolmen kuukauden kuluttua tiedonannon päivämäärästä lukien, jollei hallintoneuvosto ilmoita muuta voimaantuloaikaa.

Sopimuksen muuttamista koskevien määräysten perusteella Suomi voi periaatteessa tulla sidotuksi myös sellaiseen sopimusmuutokseen, jota se on vastustanut. Hallintoneuvoston pää-

tökset sopimuksen muuttamisesta eivät vaadi tullakseen kansainvälisesti voimaan jäsenvaltioissa tapahtuvaa ratifiointia. Sopimusta on näiltä osin arvioitava valtion täysivaltaisuutta ja kansainvälisten velvoitteiden hyväksymistä koskevien perustuslain säännösten kannalta.

Perustuslakivaliokunnan viime vuosina vastaavanlaisista sopimusjärjestelyistä lausumien kannanottojen perusteella voidaan tehdä se yleinen päätelmä, että sopimukseen perustuvalla toimielimelle voidaan antaa toimivaltaa mukauttaa sopimusta, mutta ei muuttaa siitä. Sallittujen mukautusten tulee olla asialliselta merkitykseltään sellaisia, että ne eivät vaikuta itse sopimuksen luonteeseen eivätkä toisaalta koske asioita, jotka perustuslain mukaan edellyttävät eduskunnan myötävaikutusta (ks. PeVL 38/2001 vp, s. 7/II).

Tämän yleisen tulkintalinjan pohjalta valiokunta kiinnittää tässä tapauksessa huomiota siihen, että liittyminen sijoitusyhtiöön on osa Suomen kehitysyhteistyötä. Kysymyksessä on perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuna periaatteen mukainen osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Mainitulla perustuslain säännöksellä on merkitystä arvioitaessa sitä, onko kansainvälisen velvoitteen jokin määräys ristiriidassa perustuslain säännösten kanssa valtion täysivaltaisuudesta. Perustuslakiuudistuksen esitöihin pohjautuvassa käytännössään valiokunta on lähtenyt siitä, että sellaiset kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisenaan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (ks. esim. PeVL 38/2001 vp, s. 5/I).

Valtion täysivaltaisuuden kannalta on huomattava, että keskeisiä jäsenvaltion asemaan vaikuttavia sijoitusyhtiösopimuksen määräyksiä voidaan muuttaa vain yhtiön hallintoneuvoston yksimielisellä päätöksellä. Määräenemmistöllä muutettavissa olevat sopimusmääräykset taas ovat valtion täysivaltaisuuden kannalta merkitykseltään vähäisiä (vrt. PeVL 45/2000 vp, s. 6/II). Valiokunnan tähän arvioon vaikuttavat yhtiön toimialaa ja toiminta-aluetta järjestävät sopimuksen I artiklan määräykset, joiden mukaan yhtiön tarkoituksena on edistää Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen taloudellista kehitystä tukemalla ja rohkaisemalla yritysten perustamista, laajentamista ja uudenaikaistamista alueella. Yhtiön toiminta ei siten käytännössä kohdistu Suomeen. Sijoitusyhtiön jäsenyydestä eroamista koskevat sopimuksen V artiklan määräykset vähentävät niin ikään sopimuksen muuttamismekanismin vaikutuksia valtion täysivaltaisuuteen. Sopimuksen määräykset koskevat lähinnä sijoitusyhtiön toimintaa ja organisaatiota. Määräykset eivät ole merkitykseltään olennaisia ja niiden Suomeen ulottuvat vaikutukset ovat kokonaisarvion perusteella siinä määrin vähäisiä, että valiokunta ei katso sopimuksen muuttamismekanismin olevan tässä tapauksessa ristiriidassa perustuslain säännösten kanssa valtion täysivaltaisuudesta ja kansainvälisten velvoitteiden hyväksymisestä.

Sopimuksen IX artiklan määräykset sopimuksen tulkinnasta ja välimiesmenettelystä ovat valtiosopimuksissa nykyisin tavanomaisia (ks. esim. PeVL 13/1997 vp) eivätkä ne vaikuta sopi-

muksen tai voimaansaattamislain käsittelyjärjestykseen.

Sopimuksen hyväksymisestä voidaan edellä esitetyn perusteella päättää äänten enemmistöllä ja ehdotus sopimuksen voimaansaattamislaki voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Muita seikkoja

Voimaansaattamislakiehdotuksen 2 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella. Valiokunta uudistaa tämän johdosta aiemmin esittämänsä kannan, jonka mukaan on "vaikea nähdä perusteita sille, että kyseisiä säännöksiä annetaan tasavallan presidentin eikä valtioneuvoston asetuksella" (PeVL 24/2001 vp, s. 3/I, PeVL 29/2001 vp, s. 3/I, PeVL 31/2001 vp, s. 6/I ja PeVL 38/2001 vp, s. 8/II). — Ehdotuksen 3 §:stä valiokunnalla sen sijaan ei ole huomauttamista (samoin esim. PeVL 38/2001 vp, s. 8/II).

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että eduskunnan suostumus on tarpeen Latinalaisen Amerikan sijoitusyhtiön perustamissopimukseen,

että tästä päätetään äänten enemmistöllä, ja

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

PeVL 51/2001 vp — HE 175/2001 vp

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Paula Kokkonen /kok	Pekka Nousiainen /kesk
vpj.	Riitta Prusti /sd	Heli Paasio /sd
jäs.	Klaus Hellberg /sd	Osmo Puhakka /kesk
	Esko Helle /vas	Pekka Ravi /kok
	Gunnar Jansson /r	Markku Rossi /kesk
	Jouko Jääskeläinen /kd	Petri Salo /kok
	Saara Karhu /sd	Ilkka Taipale /sd
	Jouni Lehtimäki /kok	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Johannes Leppänen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.